

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

Clasele a V-a – a VIII-a

Notă de prezentare

Disciplina *Istorie* face parte din cadrul disciplinelor obligatorii care definesc elementele centrale ale formării elevilor pe parcursul ciclului gimnazial.

Conform planului-cadru pentru învățământul gimnazial, aprobat prin OMENCS nr. 3590/2016, *Istoria* se predă ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/săptămână la clasele a VI-a și a VII-a și două ore/săptămână la clasele a V-a și a VIII-a.

Finalitățile disciplinei *Istorie* în gimnaziu se subsumează idealului educațional, așa cum este el definit în Legea 1/2011. În ciclul gimnazial *Istoria* își asumă:

- dezvoltarea unor elemente legate de gândirea critică;
- dezvoltarea competențelor de lucru cu surse istorice și de informare și plasarea lor în context;
- formarea capacității de analiză și evaluare a motivațiilor acțiunii umane, de decelare a relației dintre acțiunea umană și valorile unei societăți democratice;
- formarea unor mecanisme intelectuale care să prevină apariția de stereotipii, să combată discriminarea și xenofobia;
- să stimuleze asumarea multiculturalității și a perspectivelor multiple;
- să ofere suport factologic celorlalte discipline din aria curriculară *Om și societate* și să preia elemente legate de analiza instituțiilor, de evoluția sistemelor politice, de problematica mai largă a cetățeniei și valorilor democratice.

Disciplina *Istorie* este gândită ca o disciplină care asigură un echilibru între aspecte legate de dezvoltarea dimensiunilor cognitive și atitudinal-valorice ale elevilor de gimnaziu. În zona cognitivă, sunt câteva aspecte care trebuie subliniate: lucrul cu elemente abstracte (faptele istorice nu sunt direct accesibile, ci doar prin intermediul surselor istorice), dezvoltarea de modele interpretative, familiarizarea cu descrierea și interpretarea faptelor și proceselor istorice pornind de la sursele istorice, dezvoltarea capacităților analitice și de gândire critică. La nivelul elementelor atitudinal-valorice, accentul este pus pe diversitate (culturală, socială, politică, de gen, etc.) și pe acceptarea și valorizarea pozitivă a acesteia. Diversitatea definește lumea contemporană, iar înțelegerea, acceptarea și valorizarea diferențelor sunt fundamentale pentru dobândirea competențelor sociale și de comunicare, cu un rol semnificativ în evoluția ulterioară a elevilor. O parte din conținuturile propuse răspund direct acestei zone de interes prin abordarea unor teme controversate și sensibile, a unor teme legate de diversitatea culturală și/sau religioasă, de conflictul de idei dintre democrație și totalitarism. Acestea sunt elemente menite să stimuleze gândirea critică, să valorifice orizontul de experiențe extra-școlare ale elevilor, dar și să dezvolte o abordare pro-activă a unor teme actuale.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi/studii de caz
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea istoriei pe parcursul întregului ciclu de învățământ gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape succesive în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de **exemple de activități de învățare**, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. În conformitate cu legislația în vigoare, cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le

propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă și particularităților colectivităților de elevi cu care lucrează. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Competențe generale

- 1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu**
- 2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice**
- 3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale**
- 4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu

Clasa a V-a
1.1. Ordonarea pe criterii cronologice a faptelor/proceselor istorice - plasarea unor evenimente/procese istorice pe axa cronologică - realizarea unor frize cronologice - utilizarea unităților folosite în măsurarea timpului
1.2. Identificarea diferențelor temporale dintre evenimente și procese istorice - asocierea reperelor cronologice cu evenimente și procese istorice - recunoașterea și/sau precizarea unor relații cronologice în sursele istorice prezentate - utilizarea reperelor cronologice în descrierea faptelor/proceselor istorice
1.3. Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice - exerciții de lectură a hărților istorice - plasarea pe hartă a unor evenimente și procese istorice - completarea pe hartă a unor informații

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a V-a
2.1. Folosirea termenilor de specialitate în descrierea unui eveniment/proces istoric - identificarea termenilor istorici în texte diferite - elaborarea unor enunțuri simple/ texte utilizând termeni istorici - completarea unor texte lacunare folosind termenii adecvați dintr-o listă dată
2.2. Relatarea unui eveniment/proces istoric, utilizând informații din surse istorice - identificarea informațiilor oferite de surse cu privire la un fapt istoric - descrierea unor surse referitoare la un fapt istoric, pe baza unui plan dat - alcătuirea planului descrierii unui eveniment/ proces/ personaj istoric
2.3. Stabilirea de asemănări și deosebiri referitoare la evenimente/procese istorice, pe baza unor surse diferite - descrierea unor surse istorice în vederea stabilirii asemănărilor și deosebirilor pe baza unui plan dat - compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite - realizarea unor texte despre fapte/procese/personaje istorice, pe baza unor surse diferite, subliniind asemănările și deosebirile

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a V-a
3.1. Asumarea de roluri în grupuri de lucru - utilizarea unor roluri specifice în activitatea de grup - realizarea unor sarcini de lucru (documentare, redactare, prezentare etc.) în timpul participării la proiecte prin valorificarea experienței istorice pozitive - folosirea jocului de rol pentru însușirea valorilor și comportamentelor cetățeniei democratice
3.2. Descrierea rolului unor personalități în desfășurarea evenimentelor istorice - alcătuirea de biografii ale personalităților istorice studiate - identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite - realizarea de produse finale (texte, imagini) despre personalitățile istorice și valorile asumate de-a lungul timpului

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a V-a
4.1. Folosirea unor tehnici de învățare în rezolvarea sarcinilor de lucru - construirea de rebusuri pe o temă istorică utilizând mesaje vizuale - alcătuirea planului unui proiect - selectarea obiectelor necesare realizării unei expoziții tematice - relatarea vizitei la un muzeu, bibliotecă, expoziție pornind de la un plan dat - extragerea mesajelor dintr-o sursă istorică
4.2. Utilizarea resurselor multimedia în scopul învățării - accesarea informațiilor oferite de Internet - rezolvarea unor sarcini de lucru utilizând prezentări multimedia - realizarea de prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoștințelor învățate folosind resurse multimedia

Conținuturi clasa a V-a

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
1. Alfabetul istoriei - reconstituirea trecutului	- Izvoare istorice - Perceperea timpului și a spațiului; cronologia istoriei; periodizare; spațiul istoric
2. Preistoria	- Primii oameni - Revoluția neolitică – viața oamenilor: sedentarizare, economie - Inventarea metalurgiei – tehnologie și consecințe asupra vieții oamenilor
3. Orientul Antic	- Mediul natural și viața cotidiană: locuința, hrana, familia, așezări (sat și oraș), economia, practici sociale, credința Studii de caz: ▪ Orașul-stat Babilon ▪ Temple și piramide - Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic Studii de caz: ▪ Chinezii ▪ Evreii - Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet Studii de caz: ▪ Epopeea lui Ghilgameș ▪ Codul lui Hammurabi
4. Civilizația greacă și sinteza elenistică	- Mediul natural și ocupațiile grecilor Studiu de caz: ▪ Ceramica: între utilitate și artă - Adevăr și legendă: legendele Olimpului; războiul troian - <i>Polis-ul</i> – organizarea internă: Atena și Sparta. Procesul de colonizare Studii de caz: ▪ Histria, Tomis și Callatis - Războaiele grecilor: războaiele medice, războiul peloponeziac Studiu de caz: ▪ Bătălia de la Maraton - Alexandru Macedon și civilizația elenistică - Frumos și cunoaștere în lumea greacă Studii de caz: ▪ Acropola ateniană ▪ Moștenirea lumii grecești (sculptura, teatrul, cunoașterea științifică) ▪ Jocurile Olimpice în Antichitate

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
5. Lumea romană	- Fondarea Romei: istorie și legendă - Statul roman: războaie și expansiune teritorială; decăderea - Viața cotidiană în lumea romană: familia și virtuțile romane; educația; jocurile Studii de caz: ▪ Orașul și monumentele publice (forul, apeductele, termele etc.) ▪ Colosseum și gladiatorii ▪ Pompei ▪ Armata romană ▪ Zeii romanilor. Templele ▪ Creștinismul - Romanizarea
6. Geto-dacii	- Geții și dacii. Rânduiești, obiceiuri, credințe - Burebista și Decebal; războaiele daco-romane
7. Civilizația islamică	- Apariția Islamului; credința musulmană; expansiunea militară și culturală a Islamului
8. Europa medievală	- Formarea popoarelor europene. Etnogeneza românească - Europa creștină în mileniul I Studii de caz: ▪ Creștinarea francilor. Carol cel Mare ▪ Imperiul Bizantin - Viața cotidiană în Evul Mediu: familia, așezările, alimentația, sărbătorile, economia și tehnologia, credința și biserica, proprietatea, libertatea și dependența Studii de caz: ▪ Domeniul feudal ▪ Orașul medieval – spațiu al libertății; orașele italiene și orașele germane ▪ Cavalerism și onoare ▪ Cruciadele ▪ Catedrale și universități - Statele medievale: Franța, Anglia, Imperiul Romano-German Studii de caz: ▪ Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV; Târgoviște, Suceava ▪ Diversitate culturală în lumea românească: Brașov și Cluj

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VI-a
1.1. Localizarea în spațiu a lumii cunoscute în diferite perioade istorice - examinarea spațiilor istorice pe baza hărților - compararea „lumii cunoscute” în diferite perioade istorice - localizarea pe harta mută a spațiilor istorice pe măsura extinderii ariei de cunoaștere
1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la faptele și procesele istorice - alcătuirea unor axe cronologice pe diverse domenii (social, cultural, economic, politic etc.) - stabilirea unor reprezentări ale timpului în diferite epoci istorice - redactarea de texte cu informații oferite de surse

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VI-a
2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric - alcătuirea unui glosar de termeni specifici - folosirea termenilor istorici cunoscuți în situații noi de comunicare - realizarea unor texte folosind adecvat termenii istorici
2.2. Utilizarea gândirii critice în analiza surselor de informare - analiza surselor scrise sau vizuale pe baza unor cerințe - alcătuirea unor fișe de personaj istoric pe baza unor surse diverse - compararea surselor istorice oficiale cu cele neoficiale
2.3. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate - stabilirea elementelor de cauzalitate într-o sursă istorică - descoperirea cauzelor unui eveniment prin analiza contextului istoric - recunoașterea cauzelor unor evenimente istorice asemănătoare sau diferite

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VI-a
3.1. Utilizarea dialogului intercultural - identificarea consecințelor interacțiunii culturale în evoluția comunităților umane - analiza unor evenimente istorice prin utilizarea surselor care oferă perspective multiple - identificarea valorilor comune ale religiilor pe baza surselor - realizarea unui produs care ilustrează contribuția diferitelor civilizații la dezvoltarea patrimoniului cultural comun

Clasa a VI-a

3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învățare

- îndeplinirea unor sarcini/roluri diferite în cadrul grupului de lucru
- alcătuirea unor jurnale cu impresii, sentimente și rezultate ale activității personale/de echipă
- realizarea de produse care să fie rezultatul dialogului și negocierii în cadrul unei echipe de lucru

3.3. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane

- alcătuirea unui portofoliu care prezintă urmările unui eveniment/ act decizional pentru evoluția unor comunități umane
- completarea unor organizatori grafici, care să cuprindă decizii și consecințe ale acțiunii umane pe baza resurselor multimedia
- exerciții de descriere a consecințelor acțiunii umane din spații și perioade istorice folosind surse variate

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VI-a

4.1. Utilizarea informațiilor cu ajutorul resurselor multimedia

- alcătuirea unor liste cu site-uri de Internet pentru temele istorice studiate
- alcătuirea unor postere/afișe cu informații selectate din surse Internet
- realizarea unor prezentări pe o temă istorică utilizând mijloace digitale

4.2. Asumarea critică a unui set de valori recunoscute social

- identificarea ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică
- compararea ideilor și valorilor umane analizând două surse
- alcătuirea unor liste personale a valorilor umane cu motivarea alegerii

Conținuturi clasa a VI-a

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
1. Călători și călătorii – Europa și Lumea Nouă	- Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu; mijloace de transport - Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor Studii de caz: ▪ <i>Lumea Nouă:</i> cunoaștere, misionarism și exploatare
2. Geneza spiritului modern	- Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul Studii de caz: ▪ Leonardo da Vinci și Michelangelo Buonarroti ▪ Niccolo Machiavelli ▪ Giordano Bruno și Galileo Galilei ▪ William Shakespeare - Reforma. Contrareforma. Studii de caz: ▪ Barocul - Absolutismul Studii de caz: ▪ Soliman Magnificul ▪ Ludovic al XIV-lea. Palatul de la Versailles ▪ Petru cel Mare
3. Spre o nouă societate	- <i>Revoluția Glorioasă</i> - Iluminismul – rațiune, drepturi, implicarea oamenilor în viața publică Studiu de caz: ▪ Montesquieu, J.J. Rousseau, Voltaire - Viața cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea - Constituirea SUA. <i>Declarația de Independență</i>. Constituția. - Revoluția franceză. De la supus la cetățean Studiu de caz: ▪ <i>Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului</i> - Napoleon I și răspândirea ideilor revoluției franceze în Europa - Revoluția industrială. Impactul în viața oamenilor
4. Secolul naționalităților	- Statele moderne: revoluție și emancipare națională Studii de caz: ▪ 1848 în Europa ▪ Românii și modernitatea ▪ Formarea statelor naționale în secolul al XIX-lea: Germania - Epoca victoriană. <i>La Belle Époque</i>

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VII-a
1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice - prezentarea evoluției unui anumit spațiu istoric în diverse situații de comunicare - realizarea de tabele cronologice pentru a fi utilizate în prezentări tematice - folosirea informațiilor oferite de hărți în examinarea/interpretarea unor evenimente și procese istorice
1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială - recunoașterea modificărilor unui spațiu istoric în diferite perioade de timp - localizarea spațiilor pe harta mută în diferite contexte istorice - compararea dinamicii teritoriale a unor state raportată la diferite evenimente istorice

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VII-a
2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice - identificarea elementelor de continuitate în procese istorice asemănătoare pe baza surselor la prima vedere - recunoașterea elementelor de schimbare în evoluția unor comunități umane pe baza surselor istorice - compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite, în vederea stabilirii unor asemănări și a unor deosebiri - realizarea unor interviuri din care să rezulte evoluția unor aspecte de viață cotidiană
2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice - interpretarea critică a informațiilor oferite de surse istorice - dezbaterăa unor cazuri reale care implică prejudecăți și stereotipii - rezolvarea în echipă a unor situații-problemă pe baza surselor - prezentarea relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/proceselor istorice

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VII-a
3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice - realizarea unor proiecte de grup sau individuale despre relația dintre personalități și grupurile umane - elaborarea de afișe tematice: democrație, toleranță, cooperare, Holocaust, Gulag etc. - realizarea unor dezbateri care să promoveze valorile și principiile democratice
3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori - realizarea unor investigații din care să rezulte aspecte de viață cotidiană - elaborarea unor jurnale care valorizează experiența participării la activități legate de trecutul unui spațiu istoric/al unei comunități umane: excursii tematice, vizite, comemorări, aniversări etc. - realizarea de prezentări/proiecte care să promoveze anumite valori în funcție de realitățile locale - alcătuirea unor proiecte pentru protejarea valorilor culturale din comunitate

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VII-a
4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia - realizarea unor dezbateri pornind de la vizionarea unor filme relevante pentru o tematică abordată - folosirea motoarelor de căutare pentru a realiza un portofoliu de imagini, filme, fotografii, referitoare la teme specifice istoriei recente - construirea unor mesaje publice pe o temă dată folosind resurse multimedia - realizarea unor studii de caz plecând de la informațiile oferite de multimedia
4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența - realizarea în echipă a unei prezentări cu mijloace digitale pe o temă dată - elaborarea de eseuri și texte folosind termeni specifici, resurse diferite - utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare pentru obținerea surselor necesare rezolvării unei situații-problemă - stabilirea de sarcini care favorizează învățarea prin cooperare
4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacităților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente - construirea și folosirea de argumente plecând de la surse în analiza unui fapt/proces/personaj istoric - realizarea unor dezbateri asupra unor situații-problemă folosind informații din surse care prezintă puncte de vedere diferite - alcătuirea unui eseu pe baza unui plan de idei

Conținuturi clasa a VII-a

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
1. Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	- Marile alianțe politico-militare în lume - Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă Studii de caz: ▪ Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele lui ▪ Viața în tranșee și <i>frontul de acasă</i> ▪ România și Primul Război Mondial - Tratatul de pace. Noua hartă a Europei
2. Perioada interbelică: o lume în schimbare	- Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura Studii de caz: ▪ Femeia în viața publică ▪ Cinematograful – artă și industrie ▪ Crize economice - Cetățean și stat în democrație și în totalitarism Studii de caz: ▪ Un model democratic - SUA ▪ Comunismul. Nazismul
3. Lumea în război	- Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare - Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945), România și Al Doilea Război Mondial, Conferința de pace Studii de caz: ▪ Noile mijloace de distrugere în masă ▪ Viața pe front și în <i>frontul de acasă</i> ▪ Holocaustul
4. Lumea postbelică	- Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice. Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate Studii de caz: ▪ <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i> ▪ Protestul tinerei generații - Democrație versus comunism – modelele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945 – 1991) - Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare - Lumea contemporană: o lume multipolară - globalizarea; noua diversitate culturală și revoluția informațională Studii de caz: ▪ Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia. Consecințe ▪ Terorismul ▪ Migrații în lumea contemporană

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VIII-a
1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în rezolvarea unor situații-problemă - precizarea timpului și a spațiului identificate în texte la prima vedere - realizarea de portofolii individuale/pe echipe care să cuprindă materiale grupate pe coordonate de timp și spațiu, pentru rezolvarea unor situații-problemă - exerciții de localizare pe un suport cartografic dat și descrierea unor elemente observabile (localități, monumente și locuri de comemorare, locuri de bătălii etc.) - completarea unor hărți tematice însoțite de legendă utilizând simboluri și culori
1.2. Analizarea faptelor istorice utilizând coordonate spațio-temporale în contexte diferite - exerciții de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială în contexte diferite de comunicare - realizarea unei investigații asupra unor fapte/ procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale - alcătuirea unor proiecte de grup care să prezinte tema „imaginii celui alt” în diferite perioade istorice

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VIII-a
2.1. Prezentarea unei teme istorice prin valorificarea informațiilor oferite de diverse surse - realizarea de fișe de lectură după diverse surse scrise - elaborarea de referate care să valorifice informații oferite de surse diverse - alcătuirea unor repertorii de surse istorice pentru o anumită temă - realizarea unui discurs pe o temă de istorie pe baza informațiilor oferite de surse
2.2. Argumentarea unei opinii referitoare la un fapt istoric prin utilizarea informațiilor provenite din diferite surse - elaborarea unor eseuri tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, prin folosirea informațiilor din diferite surse - dezbateri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric - exprimarea argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VIII-a
3.1. Valorificarea experiențelor istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte istorice variate - utilizarea instrumentelor de lucru/informare (exemplu: dicționare, culegeri de documente, enciclopedii, media, memorii etc.) pentru emiterea de judecăți de valoare asupra contribuției personalităților/grupurilor în istorie - realizarea de prezentări care să valorifice experiențele istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte variate - realizarea unor dezbateri pe probleme sensibile și controversate
3.2. Realizarea de proiecte care promovează diversitatea socio-culturală - realizarea de afișe tematice, benzi desenate etc. și valorificarea conținutului acestora prin activități de tip turul galeriei etc. - utilizarea instrumentelor de lucru/informare pentru înregistrarea referințelor bibliografice în vederea realizării unor referate - realizarea de investigații în urma unor vizite tematice la diferite obiective de interes pentru înțelegerea diversității socio-culturale la nivel local, regional, național (lăcașe de cult, muzee etc.) - realizarea de prezentări/portofolii individuale sau pe grupe care să conțină fotografii, măturii etc. care să surprindă diversitatea socio-culturală la nivel local/regional/național - alcătuirea unor proiecte pentru dezvoltarea comunității locale/naționale valorificând diversitatea etnică, religioasă, culturală

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VIII-a
4.1. Realizarea unor investigații istorice prin utilizarea resurselor multimedia - alcătuirea unei baze de date digitale (surse, fotografii, înregistrări video și audio) - portofoliu digital - realizarea planului unor investigații/cercetări prin constituirea unui grup de discuții pe o rețea de socializare - realizarea unor reportaje despre acțiuni sau persoane contemporane cu evenimente istorice folosind resurse multimedia
4.2. Inițierea, dezvoltarea și aplicarea de proiecte individuale și de grup valorificând diverse experiențe istorice - realizarea unor fișe de lucru cu privire la activitatea de investigare a resurselor multimedia - elaborarea unor proiecte de istorie familială/locală valorificând resursele oferite de istoria orală - realizarea de activități cu tematică socială prin utilizarea metodelor nonformale (ex: „biblioteca vie”, „teatru-forum”, „cafeneaua publică”)
4.3. Adaptarea perspectivelor transdisciplinare în abordarea unor probleme sensibile și controversate în istorie și în viața cotidiană - organizarea unor dezbateri asupra unor situații sensibile care implică stereotipuri și prejudecăți folosind surse diverse - elaborarea unor proiecte transdisciplinare cu privire la un eveniment/proces/personaj istoric folosind informații diverse - realizarea unui afiș/poster cu privire la respectarea drepturilor omului - alcătuirea unor proiecte individuale/ de grup care să prezinte tema „imaginii celuilalt”

Conținuturi clasa a VIII-a

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
1. Introducere	- Spațiul geografic natural - Periodizarea istoriei românilor
2. Preistoria în spațiul românesc	- Epoca pietrei - Epoca metalelor Studii de caz: ▪ Culturile Cucuteni și Hamangia ▪ Cultura Sărata Monteoru
3. Geto-dacii	- Izvoare istorice despre geto-daci: Herodot, Strabon, Cassius Dio Studiu de caz: ▪ Histria - Burebista. Decebal; cucerirea Daciei de către romani Studii de caz: ▪ Sarmizegetusa ▪ Podul de la Drobeta, Columna lui Traian, Monumentul de la Adamclisi
4. Etnogeneza românească	- Dacia romană. Romanizare. Creștinism - Așezarea slavilor la sudul Dunării. Romanitatea orientală. - Poporul român – popor romanic. Studiu de caz: ▪ Surse istorice despre români la sfârșitul mileniului I
5. Evul Mediu românesc	- Primele forme de organizare statală - Statele medievale în spațiul românesc: Transilvania, Țara Românească, Moldova, Dobrogea Studiu de caz: ▪ Diversitate etnică și confesională în spațiul românesc - Spațiul românesc și politica de <i>cruciadă târzie</i> de la Mircea cel Bătrân la Mihai Viteazul Studii de caz: ▪ Cetăți medievale ▪ Biserica episcopală de la Curtea de Argeș
6. Modernitatea timpurie	- Constantin Brâncoveanu. Dimitrie Cantemir - Iluminism și reformism: Transilvania sub Habsburgi - Secolul fanariot Studii de caz: ▪ Școala Ardeleană. <i>Supplex Libellus Valachorum</i>
7. Lumea românească până la jumătatea secolului al XIX-lea	- Românii între Orient și Occident. Conservatorism și modernizare Studii de caz: ▪ Tudor Vladimirescu ▪ Generația pașoptistă. Programe și consecințe ale revoluției ▪ Rromii - de la robie la emancipare

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
8. România modernă	- Formarea statului român modern: domnia lui Alexandru Ioan Cuza; - Regatul României – Carol I Studii de caz: ▪ Constituția din 1866 ▪ Războiul de Independență ▪ Opțiuni politice în România modernă ▪ Cultura în spațiul românesc
9. România secolelor XX-XXI	- România și Primul Război Mondial. Marea Unire din 1918 - România interbelică. Economie și societate – lumea urbană și lumea rurală Studii de caz: ▪ Orașul: arhitectură modernă și tradiții rurale ▪ Minoritățile naționale în România ▪ Constituțiile din perioada interbelică ▪ Idei politice în lumea românească interbelică ▪ Monarhia după Primul Război Mondial - România în Al Doilea Război Mondial Studiu de caz: ▪ Holocaustul în România: evreii și rromii - România – stat comunist Studii de caz: ▪ Rezistența anticomunistă ▪ Viața cotidiană în perioada regimului comunist ▪ Manipulare și propagandă. <i>Omul nou</i>. Consecințe ▪ <i>Epoca Nicolae Ceaușescu</i> - România în contextul Războiului Rece - Regimul politic democratic din 1989 până azi Studiu de caz: ▪ Constituția României din 1991 - Integrarea euro-atlantică a României

Sugestii metodologice

Programele de istorie pentru gimnaziu contribuie la formarea elevilor în spiritul idealului educațional formulat în Legea nr. 1/2011, precum și la conturarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu enunțat prin OMENCS 3590/05.04.2016.

Disciplina *Istorie* are ca ținte educaționale formarea și dezvoltarea următoarelor elemente care fac parte din profilul de formare al absolventului de gimnaziu:

- operarea cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu ceilalți;
- relaționarea pozitivă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare, prin exercitarea unor drepturi și asumarea de responsabilități;
- manifestarea disponibilității pentru participare civică în condițiile respectării regulilor grupului și valorizării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.);
- evaluarea calităților personale în vederea autocunoașterii, a orientării școlare și profesionale;
- identificarea unor parcursuri școlare și profesionale adecvate propriilor interese;
- aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal;
- participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale;

Proiectarea unei unități de învățare are în vedere patru elemente care se asociază: competențe specifice, activități de învățare, conținuturi, evaluare.

Competențele

Competența reprezintă un ansamblu structurat de cunoștințe, abilități și atitudini. Ea reprezintă un set de operații intelectuale care contribuie la asimilarea de noi cunoștințe și dispune de multiple posibilități de aplicabilitate sau de transfer în operarea cu diverse informații. **Competența** se referă la delimitarea operațiilor intelectuale de tipul: capacitatea de a detecta, selecta, analiza și sintetiza date, informații sau relații, capacitatea de a învăța, de a acționa sau de a judeca.

Competențele generale și specifice elaborate pentru disciplina *Istorie* răspund direct elementelor care definesc profilul de formare al absolventului de gimnaziu, elemente ce au la bază competențele cheie stabilite la nivel european. Cu o singură excepție, competența de comunicare în limbi străine, toate competențele cheie sunt luate în considerare de către competențele generale formulate pentru disciplina *Istorie*.

Competențele generale și competențele specifice conțin mai multe cuvinte/sintagme-cheie care trebuie să se regăsească în gândirea/proiectarea oricărui demers pedagogic la disciplina *Istorie*: spațiu-timp, limbaj de specialitate, gândire critică și reflexivă, comportament civic raportat la valori general acceptate social, diversitate socio-culturală, autonomie, responsabilitate, instrumente intelectuale necesare dezvoltării și educației permanente. În funcție de aceste repere esențiale pot fi selectate strategiile didactice adecvate nivelului de evoluție și dezvoltare al copiilor (vârstă, context social-cultural, particularități ale grupului de elevi etc.) și se utilizează conținuturile considerate relevante. Exemplele de activități de învățare asociate competențelor specifice reprezintă sugestii care pot fi preluate, dezvoltate, adaptate sau înlocuite de către profesor cu cele mai potrivite situații și experiențe de învățare care să conducă la atingerea țințelor educaționale propuse. Opțiunile, alegerile, deciziile sunt ale profesorului.

Conținuturile

Conținuturile sunt utilizate în activitatea de învățare desfășurată pentru formarea / consolidarea / dezvoltarea / exersarea unei competențe specifice. O competență specifică poate fi formată / consolidată / dezvoltată / exersată prin diferite conținuturi, în contextul în care competențele specifice se formează pe parcursul unui an de studiu și derivă din competențele generale.

Din punctul de vedere al conținuturilor, disciplina *Istorie* are în vedere următoarele elemente de structurare și abordare a acestora:

- ordonarea și selectarea conținuturilor pentru gimnaziu sunt în acord cu dezvoltarea structurilor de gândire disciplinară a copiilor;
- selecția conținuturilor are în vedere experiențele cotidiene de cunoaștere ale copiilor, raportate la vârsta acestora în ciclul gimnazial (10/11 - 14/15 ani);

- conținuturile propuse spre studiu solicită abordări transdisciplinare;
- ordonarea conținuturilor are în vedere principiul cronologic;
- conținuturile sunt grupate pe *domenii de conținut*. Fiecare domeniu de conținut poate să corespundă cu o unitate de învățare;
- toate conținuturile și studiile de caz sunt obligatorii; studiile de caz reprezintă, în unele situații, aprofundări ale temelor/subiectelor de studiu sau, în alte situații, elemente de conținut distincte;
- enunțarea conținuturilor în programă nu reprezintă o succesiune obligatorie pentru proiectarea didactică; utilizarea conținuturilor este determinată de logica demersului didactic individual și de adecvarea la competențele specifice vizate spre formare/dezvoltare;
- toate conținuturile și studiile de caz solicită abordări și din perspectiva educației civice;
- oferta de conținuturi creează posibilitatea proiectării din perspectiva dezvoltării personale a elevilor: educația pentru valori, atitudini și conduite adecvate social, dezvoltarea inteligenței emoționale;
- conținuturile sunt deschise oricăror dezvoltări în funcție de particularitățile grupului de elevi;
- oferă cadrelor didactice libertatea de a alege cele mai potrivite metode și mijloace de abordare a competențelor specifice și a conținuturilor;
- dimensiunea cantitativă a conținuturilor are în vedere numărul de ore rezervate disciplinei *Istorie* pentru fiecare clasă în planul-cadru.

Conținuturile propuse sunt grupate pe trei direcții de studiu a *Istoriei* și se parcurg în raport cu dezvoltarea copiilor și evoluția resurselor personale ale acestora:

1. *Reconstituirea trecutului*: timpul, spațiul, sursele istoriei, elemente de metodologia istoriei;
2. *Elemente de cultură și civilizație*: familia, locuința, demografia, așezările, hrana, vestimentația, credința, bolile, practici sociale, ocupații, tehnologie și economie, educația, arta;
3. *Relațiile sociale* (relațiile de proprietate, libertatea, legea, organizarea societății) și *politica* (statul).

Ponderea acestor domenii de cunoaștere pentru fiecare clasă este în acord cu principiile de structurare și abordare a conținuturilor enunțate. Fiecare domeniu de cunoaștere se află într-o relație directă cu competențele generale dezirabile pentru disciplina *Istorie* în ciclul gimnazial. Această relație nu este una exclusivă, ci are în vedere țintele educaționale dominante pentru care domeniile de conținut sunt adecvate.

Reconstituirea trecutului oferă instrumentele minime necesare pentru înțelegerea istoriei și are o pondere de aproximativ 5% pentru fiecare an de studiu. Domeniul oferă resurse de cunoaștere utile în formarea competențelor generale 1 și 2.

Elementele de cultură și civilizație au o pondere de aproximativ 70% pentru clasa a V-a și de 50% pentru clasa a VI-a. În clasele a VII-a și a VIII-a elementele de cultură și civilizație acoperă aproximativ 25% dintre conținuturi. Domeniul propune conținuturi care pot fi utile în realizarea competențelor generale 3 și 4.

Relațiile sociale și statul au o pondere cantitativă mai mică în clasele a V-a și a VI-a (25%, respectiv 45%) și este în creștere în clasele a VII-a și a VIII-a (aproximativ 70%). Domeniul oferă resurse de conținut pentru formarea și dezvoltarea Competenței Generale 3.

Distribuția pe clase a spațiilor istorice studiate este următoarea: în clasele a V-a - a VII-a elevii vor studia conținuturi care se referă la istoria europeană și universală; în clasa a VIII-a se studiază conținuturi care au în vedere istoria românilor. Conținuturile pentru istorie în ciclul gimnazial pot fi așezate sub semnul *călătoriei* prin viața oamenilor din trecut:

- în clasa a V-a: Călătoria către civilizație (din Preistorie până în secolul al XV-lea);
- în clasa a VI-a: Călătoria spre modernitate (secolele al XV-lea – al XIX-lea);
- în clasa a VII-a: Călătorie prin lumea contemporană;
- în clasa a VIII-a: Călătorie în lumea românească.

Semnificația *călătoriei* este descoperirea civilizației umane în sensul cel mai larg: de la primele unelte, așezări și manifestări ale spiritualității, până la complexitatea tehnologică, rafinamentul și deschiderea spirituală a lumii contemporane; sunt incluse formele de organizare a societății, de evoluție și dezvoltare instituțională pe care oamenii le-au exersat de-a lungul timpului; *călătoria* în trecut îi are ca subiect pe toți oamenii, indiferent de condiția socială sau de poziția lor în ierarhiile de putere. Impactul deciziei și acțiunii umane asupra evoluției societății este un criteriu important în alegerea conținuturilor.

Evaluarea

Specificul evaluării derivă din competențele de evaluat obținute prin operaționalizarea competențelor specifice, astfel încât să existe criterii măsurabile care să fie cunoscute și de către elevi. În stabilirea cerințelor specifice competențelor de evaluat un rol esențial revine comportamentului observabil stabilit de competență (*utilizarea, compararea, analizarea, argumentarea etc.*), dublat implicit de cunoștințe și de atitudini. Acest comportament urmează să fie evaluat prin intermediul oricărui conținut științific - decizia aparține judecății experte a profesorului evaluator care selectează competențele specifice care urmează a fi formate/dezvoltate prin conținutul științific pe care îl predă. Sarcinile de lucru trebuie să aibă un nivel de dificultate gradual pentru a putea fi depistate și remediate lacunele în formarea/dezvoltarea competenței respective, cu precizarea că pentru evaluarea unei competențe cu un nivel cognitiv ridicat (de exemplu: *analizați*) este necesară și formularea unor cerințe specifice nivelurilor cognitive inferioare (de exemplu: *precizați, stabiliți o asemănare/deosebire, prezentați*) pentru ca atât elevul, cât și profesorul să primească un feedback referitor la progresul înregistrat, situație în care procesul de învățare poate fi reorganizat, dacă este cazul.

Alte aspecte esențiale ale evaluării derivă din transparența și obiectivitatea acesteia. Astfel, în scopul obținerii unei evaluări transparente este necesară cunoașterea criteriilor de evaluare de către elevi, iar rezultatele obținute de către aceștia să fie explicate pentru a determina motivarea învățării. În ceea ce privește asigurarea obiectivității, un rol important revine baremului de evaluare și de notare care conține criterii clare și care punctează numai ceea ce s-a formulat prin cerințe.

Toate cele patru competențe generale reflectă posibilitatea combinării metodelor tradiționale de evaluare (itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi care alcătuiesc probe scrise sau orale) cu metodele complementare/alternative de evaluare (investigația, portofoliul, referatul etc.) prin care se urmărește preponderent progresul elevilor în domeniul valorilor și atitudinilor. Totuși, se poate remarca faptul că primele două competențe generale - 1. *Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu* și 2. *Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice* – sunt relativ mai facil de evaluat prin metodele tradiționale, în timp ce competențele 3. *Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale* și 4. *Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente* impun utilizarea metodelor complementare/alternative de evaluare.

Un rol esențial în cadrul procesului de evaluare revine utilizării surselor diverse. Astfel, în mod explicit competența generală 2, precum și competențele specifice care derivă din aceasta, determină profesorul evaluator să utilizeze sursele pentru înțelegerea mesajelor transmise atât de surse istorice scrise cât și de alte tipuri de surse (nescrise, surse audio-video, de istorie orală etc) cu scopul de a forma/dezvolta abilitățile elevilor pentru situații de viață concrete, pentru formarea/dezvoltarea gândirii critice, pentru înțelegerea multiperspectivității, pentru renunțarea la prejudecăți și stereotipii etc.

O componentă a competenței, la fel de importantă precum abilitatea și cunoștințele, este reprezentată de valori și atitudini. Evaluarea acesteia se poate realiza, cu precădere, prin metodele complementare/alternative de evaluare care oferă elevului posibilitatea să demonstreze colaborare, încredere în sine, spirit de inițiativă, respect pentru alții, apreciere critică și curiozitate, voința de a lua decizii, utilizare responsabilă a mijloacelor interactive, respect pentru valori. Metodele complementare/alternative de evaluare, deși cronofage, asigură individualizarea sarcinilor de lucru, valorificând și stimulând creativitatea și originalitatea elevilor, pun în valoare abilitățile practic-aplicative ale elevilor și favorizează învățarea prin cooperare precum și implicarea personală a elevului în activitatea de învățare, dezvoltând motivația intrinsecă a acestuia.

Grup de lucru

Doru DUMITRESCU	Ministerul Educației Naționale
Carol CĂPIȚĂ	Institutul de Științe ale Educației
Rozalia DOICESCU	Centrul Național de Evaluare și Examinare
Mihai STAMATESCU	Institutul de Științe ale Educației
Aurel Constantin SOARE	Colegiul Național Militar <i>Dimitrie Cantemir</i> , Breaza
Ana PREDA-TUDOR	Colegiul Național <i>B.P. Hașdeu</i> , Buzău
Liviu-Constantin VĂDEANU	Liceul <i>Traian Vuia</i> Craiova, Dolj
Iulian NECHIFOR	Colegiul Economic <i>Octav Onicescu</i> Botoșani
Ferezia STANCU	Colegiul Național <i>Constantin Cantacuzino</i> Târgoviște, Dâmbovița
Minodora Ralitica TASCU-STAVRE	Școala Profesională Specială Craiova, Dolj
Bogdan-Florin ROMANDAȘ	Colegiul Național <i>Dimitrie Cantemir</i> Onești, Bacău
Adriana Elena DUMITRESCU	Liceul Tehnologic <i>A. Saligny</i> , Brăila
Sabina-Alexandra TEODORESCU	Liceul de Arte <i>Bălașa Doamna</i> Târgoviște, Dâmbovița
Adrian ILIE	Școala Gimnazială <i>Constantin Brâncuși</i> Medgidia, Constanța
Dragoș-Lucian CURELEA	Liceul Tehnologic <i>Avram Iancu</i> Sibiu
Aspazia Zîna MARINCU	Liceul Tehnologic <i>Penticostal Logos</i> Timișoara, Timiș
Mariana SIMA	Colegiul Tehnic <i>Gheorghe Lazăr</i> , Plopeni, Prahova
Daniel DIEACONU	Școala Gimnazială <i>Grigore Ungureanu</i> , Comuna Ceahlău, Neamț
Mirela ROTARU	Liceul <i>Ștefan Odobleja</i> , București